

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, FACULTATEA DE STUDII EUROPENE

Școala Doctorală “Paradigma Europeană”

Specializarea Relații Internaționale și Studii Europene

Rezumatul Tezei

**DRUMUL ROMÂNIEI SPRE O ABSORBȚIE EFICIENTĂ A FONDURILOR EUROPENE.
DESPRE TRANSFORMAREA MIRACOLULUI POLONEZ ÎN MIRACOLUL ROMÂNESC.
ANALIZĂ COMPARATIVĂ.**

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. Nicolae Păun

Doctorand:

Anamaria Loredana

Felderean (Ianoși)

Cluj-Napoca

2017

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	7
LISTA FIGURILOR.....	10
LISTA TABELELOR.....	12
INTRODUCERE.....	14
<i>Scopul cercetării.....</i>	<i>16</i>
<i>Design-ul cercetării.....</i>	<i>16</i>
<i>Importanța cercetării.....</i>	<i>16</i>
<i>Semnificația practică a cercetării.....</i>	<i>18</i>
<i>Contribuția studiului la construirea teoriilor sociale.....</i>	<i>19</i>
<i>Trecerea în revistă a bibliografiei de referință.....</i>	<i>20</i>
<i>Subiecții cercetării.....</i>	<i>34</i>
<i>Măsurare, conceptualizare, operaționalizare.....</i>	<i>35</i>
<i>Analiza datelor.....</i>	<i>41</i>
<i>Rezultatele preconizate.....</i>	<i>42</i>
CAPITOLUL 1. MODELUL POLONEZ DE ABSORBȚIE	44
1.1. Polonia: caracterizare generală.....	44
1.1.1. Cadrul istoric, social și economic.....	47
1.1.2. Specificul polonez.....	53
1.1.3. Polonia în Uniunea Europeană și în lume.....	58
1.1.4. Analiza SWOT a Poloniei.....	60
1.2. Modelul polonez de absorbție 2007-2015.....	62
1.2.1. Polonia: lider regional în absorbția fondurilor europene. Date și cifre.....	63
1.2.2. Măsurile de pregătire a cadrului propice absorbției fondurilor europene.....	67
1.2.2.1. Măsurile <i>a priori</i> aderării la Uniunea Europeană.....	67
1.2.2.1.1. Procesul de descentralizare.....	67
1.2.2.1.2. Procesul de regionalizare.....	68
1.2.2.2. Măsurile <i>a posteriori</i> aderării la Uniunea Europeană.....	71
1.2.2.2.1. Susținere guvernamentală pentru proiectele contractate.....	71
1.2.2.2.2. Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate.....	72
1.2.3. Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015: documentul-cadru al modelului polonez de absorbție.....	73
1.2.4. Structura modelului polonez de absorbție.....	92
1.2.5. Succesul “miracolului” polonez.....	97
Concluzii.....	98

CAPITOLUL 2. MODELUL ROMÂNESC DE ABSORBȚIE: MODEL SAU EXPERIMENT?.....	101
2.1. România: caracterizare generală.....	102
2.1.1. Cadrul istoric, social și economic.....	106
2.1.2. Specificul românesc.....	118
2.1.3. România în Uniunea Europeană și în lume.....	123
2.1.4. Analiza SWOT a României.....	124
2.2. Modelul românesc de absorbție 2007-2013 (2017): model sau experiment?.....	126
2.2.1. România: grad de absorbție sub nivelul mediei europene. Date și cifre.....	126
2.2.2. Măsurile de pregătire pentru absorbția fondurilor europene.....	148
2.2.2.1. Măsurile <i>a priori</i> aderării la Uniunea Europeană.....	148
2.2.2.2. Măsurile <i>a posteriori</i> aderării la Uniunea Europeană.....	150
2.2.3. Strategia Planului Național de Dezvoltare a României 2007-2013: documentul-cadru al modelului românesc de absorbție.....	152
2.2.4. Structura sistemului românesc de absorbție.....	159
2.2.5. Insuccesul sistemului românesc de absorbție.....	161
Concluzii.....	162
CAPITOLUL 3. MODELUL POLONEZ VERSUS MODELUL ROMÂNESC.....	164
3.1. Modelul polonez și modelul românesc de absorbție. Analiză comparativă.....	164
3.2. “Nodurile gordiene” ale sistemului românesc de absorbție.....	192
3.2.1. Cele 13 noduri gordiene ale absorbției fondurilor europene în România.....	193
3.2.2. Sondaj: Care sunt cele mai mari probleme ale absorbției în România?.....	212
3.2.3. Interviu: Nodurile gordiene și diminuarea eficienței sistemului românesc de absorbție din perspectiva mediului politic.....	221
Concluzii.....	224
CAPITOLUL 4. RECONSIDERAREA SISTEMULUI ROMÂNESC DE ABSORBȚIE: VOINȚĂ, REFORMĂ ȘI IAR... REFORMĂ.....	228
4.1. Spre un nou sistem: Strategia de eficientizare a sistemului românesc	228
4.1.1. Ajustarea sistemului românesc de absorbție pe baza modelului polonez. Condiții teoretice necesare și suficiente pentru aplicarea modelului polonez în România 2014-2020.....	229

4.1.2. Măsuri concrete de eficientizare a absorbției fondurilor europene în România.	
Anihilarea “nodurilor gordiene”.....	231
4.1.2.1. Garantarea stabilității politice și a guvernării eficiente.....	232
4.1.2.2. Inițierea divizării administrative.....	234
4.1.2.3. Inițierea procesului de descentralizare.....	234
4.1.2.4. Inițierea reformei regionalizării.....	237
4.1.2.5. Simplificarea hiperbirocrăției sistemului fondurilor europene.....	238
4.1.2.6. Remunerarea corectă a personalului implicat în sistem.....	239
4.1.2.7. Demararea de programe pentru regiunile subdezvoltate.....	240
4.1.2.8. Facilitarea creditării beneficiarilor fondurilor europene.....	241
4.1.2.9. Sprijin financiar guvernamental pentru rambursări întârziate.....	241
4.1.2.10. Combaterea corupției la toate nivelurile.....	242
4.1.2.11. Promovarea culturii antreprenoriale: România antreprenorială.....	243
4.1.2.12. Consultarea societății civile: România responsabilă.....	244
4.1.2.13. Implicarea societății civile și sprijinirea inițiativelor cetățenești în vederea eficientizării sistemului românesc de absorbție: România pro-activă.....	245
4.2. Studiu de caz aplicativ. Implicarea societății civile în eficientizarea sistemului românesc de absorbție prin inițiative concrete: Petiția Regionalizării.....	246
4.2.1. Conceperea experimentului.....	247
4.2.2. Aplicarea experimentului.....	255
4.2.3. Rezultatele experimentului.....	257
Concluzii.....	262
CONCLUZII FINALE.....	264
<i>Rezultatele cercetării.....</i>	<i>265</i>
<i>Limite ale cercetării.....</i>	<i>276</i>
<i>Expectanțe.....</i>	<i>276</i>
<i>Direcții viitoare de cercetare.....</i>	<i>277</i>
BIBLIOGRAFIE	279
<i>Bibliografie pe capitole.....</i>	<i>279</i>
<i>Bibliografie finală.....</i>	<i>307</i>
ANEXE.....	330

Anexa 1. Situația absorbției fondurilor europene în cadrul UBB

Anexa 2. Model: Chestionar privind eficiența absorbției fondurilor europene în România

Anexa 3. Model: Interviu privind eficiența absorbției fondurilor europene în România

Anexa 4. Articol de promovare a Petiției Regionalizării în spațiul media

Anexa 5. Primii 100 de semnatori ai Petiției Regionalizării

Cuvinte cheie: fonduri europene, sistemul polonez de absorbție, sistemul românesc de absorbție, perioada de programare financiară multi-anuală 2007-2013 (2017), grad de absorbție, eficiență și eficacitate în procesul românesc de absorbție, noduri gordiene, Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015, Planul Național de Dezvoltare al României 2007-2013, exemplu de bune practici, reconsiderarea sistemului românesc de absorbție, regionalizare, standard de viață (PIB), nivel de trai (IDU), societate pro-activă, Polonia, România, Uniunea Europeană.

Rezumat

Anul 2017 este, *sine quo dubium*, unul dintre anii de referință din istoria recentă a României. România celebrează cu entuziasm zece ani de apartenență la Uniunea Europeană (UE). Acești zece ani, cu reușite și nereușite, împliniri și lecții dificile învățate pe deplin sau parțial, cu oportunități valorificate sau din contră, ratate, și-au lăsat cu siguranță amprenta asupra dezvoltării durabile a țării și asupra standardelor de viață și a nivelului de trai a societății românești de astăzi.

Devenită stat membru al UE, cu drepturi și obligații depline, la 1 Ianuarie 2007, un avantaj important al aderării României la UE a fost, de departe, cel al accesării fondurilor europene. În contextul în care, la o decadă de la acest eveniment istoric unic, presa românească (principalul formator de opinie publică), abundă în articole ce relatează pe de-o parte, inițiativele prezidențiale de implementare a unui proiect de țară post-aderare pentru “România viitorului în UE”, care să stabilească “locul României, rolul României și nivelul de ambiție al României în UE” iar pe de altă parte, de articole cu titluri precum: “După zece ani de UE, România se afundă în sărăcie”, o analiză a situației României din perspectiva utilizării instrumentelor financiare comunitare, pe perioada 2007-2017, pentru reducerea decalajelor de dezvoltare față de celelalte state membre, este una atât bine-venită cât și una necesară.

Dincolo de abordările populiste și puțin tendențioase din peisajul mediatic românesc cu privire la rezultatul absorbției fondurilor europene în România, nu mai reprezintă niciun secret faptul că acesta a fost unul sub nivelul așteptărilor, atât pentru România cât și pentru UE, țara noastră situându-se timp îndelungat sub nivelul mediei europene de absorbție, de 76 %.

Lucrarea de față își propune să cerceteze absorbția fondurilor europene în România în perioada 2007-2017 și să identifice modalități pragmatice de îmbunătățire a acesteia, utile în cadrul exercițiului financiar 2014-2020.

Scopul studiului întreprins este acela de a descoperi modalități de îmbunătățire a gradului și a calității absorbției fondurilor europene în România, prin: identificarea principalelor elipse ale sistemului de absorbție românesc, formularea unor explicații viabile privind existența acestor elipse, propunerea unor soluții introiective de îmbunătățire a eficienței modelului românesc de absorbție (pe baza analizei modelului polonez), aplicarea, la nivel experimental, a unora dintre soluțiile descoperite, cu sprijinul și implicarea activă a societății civile românești în acest demers.

Design-ul de cercetare al studiului se bazează pe o simbioză între toate cele trei tipuri de cercetare consacrate, cuprinzând atât descrierea, cât și explicarea și explorarea tematicii abordate. Studiul este alcătuit dintr-o parte teoretică și una practică, realizate prin intermediul atât a tehnicii de cercetare longitudinale (situația absorbției în România în perioada 2007-2017), cât și a celei transversale (absorbția în 2017 și tendințele acesteia).

Importanța deosebită a problematicii abordate rezultă din gradul de notorietate de care aceasta se bucură la ora actuală în România în toate mediile: academic, politic, de afaceri, non-guvernamental, jurnalistic și social (aceste categorii reprezentând totodată publicul țintă al studiului). Anul 2017 reprezintă așadar pentru România, atât un moment istoric unic, cât și un moment al evaluării, al bilanțului, al calculelor rigide și serioase, al explicațiilor, al soluțiilor, al modernizării și al auto-depășirii. Studiul își propune, să analizeze procesul de absorbție al fondurilor europene în România, în primul rând, cu scopul de a completa și a întregi informațiile deja existente, în încercarea de a crea o imagine de ansamblu asupra celui mai “fierbinte” și discutat subiect din România și de a contribui la teoretizarea lui, și în al doilea rând, cu scopul de a afla răspunsurile următoarelor întrebări-cheie: “Care este rata exactă de absorbție în România? Cum este aceasta față de media europeană? Dar față de media celorlalte state membre post-comuniste? Care sunt cauzele care explică nivelul de absorbție înregistrat? La ce modele de bune practici ne putem raporta? Ce soluții putem identifica și aplica pentru pavarea drumului României spre o absorbție eficientă? Este societatea românească principala beneficiară a fondurilor europene, pe termen lung? Este societatea românească o societate pro-activă? Ce rol poate juca societatea civilă românească în îmbunătățirea procesului de absorbție?”.

Semnificația practică a studiului este reprezentată de aplicabilitatea rezultatelor cercetării în cadrul sistemului românesc de absorbție, aplicabilitate în urma căreia se va putea obține, în teorie, o creștere a ratei absorbției pe termen mediu și lung, similară cu cea a Poloniei. Pentru a fi implementate și pentru a se demonstra eficiența acestora, așa cum reiese din studiu, soluțiile identificate ar trebui să fie preluate, idealistic vorbind, de către Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene (MDRAPFE) pentru a fi introduse în cel mai important document-cadru oficial, și anume, Strategia Națională de Dezvoltare a României, care, după cum prevede procedura legislativă, poate și chiar trebuie să fie îmbunătățită periodic.

În cazul lucrării de față bibliografia de referință este compusă din: documente oficiale ale UE și a celor două state studiate, rapoarte de performanță privind absorbția în Polonia și România, cărți care abordează total sau parțial tematica absorbției fondurilor europene în statele

menționate, reviste și articole științifice, studii experimentale, conferințe naționale și internaționale, ziare cu caracter financiar și politic, publicații online diverse.

Studiul de față se bazează pe ipoteza conform căreia: “Identificarea punctelor forte ale modelului polonez de absorbție și implementarea lor în cadrul sistemului românesc de absorbție cu ajutorul societății civile românești pro-active (principalii beneficiari), va avea ca efect, pe termen mediu și lung, îmbunătățirea absorbției fondurilor europene în România”. Variabila independentă a studiului este reprezentată de sistemul românesc de absorbție a fondurilor europene. *In extenso*, componentele sistemului românesc de absorbție se încadrează și ele tot în această categorie (reforme administrative, capitalul uman, capacitatea administrativă, guvernarea, situația politică, sistemul de management, cultura antreprenorială, birocrația, gradul de pro-activitate, nivelul de corupție, etc). Atributele acestei variabile sunt: sistem eficient (funcțional) și sistem ineficient (nefuncțional, reajustabil). Variabila dependentă a studiului este reprezentată de nivelul de absorbție a fondurilor europene din România. Atributele acestei variabile sunt: nivel ridicat sau scăzut de absorbție, adică sub nivelul mediei europene și peste nivelul mediei europene (<, > de 76 %). Variabila dependentă este afectată în mod direct de variabila independentă. Astfel, premisa de la care se pleacă în întreprinderea măsurării subiectului, este aceea conform căreia nivelul de absorbție și utilizarea corectă a fondurilor europene în România a depins direct de calitatea și eficiența sistemului de absorbție implementat în perioada 2007-2013.

Metodologia de cercetare utilizată în cadrul acestei lucrări acoperă atât instrumente calitative cât și cantitative. Dintre acestea merită amintite: analiza de conținut (prelucrarea datelor existente de cercetare), aplicarea paradigmei funcționalismului structural (Teoria sistemelor sociale), analiza comparativă, explicația nomotetică, raționamentul deductiv, sondajul de opinie, interviul structurat, experimentul idiosincratic (implicarea societății civile în redactarea și semnarea unei petiții pentru redemararea procesului de regionalizare în România).

În studiul de față am urmărit rezultatele exemplului de bune practici în domeniul absorbției fondurilor europene oferit de Polonia în perioada 2007-2013, precum și întregul parcurs care explică procesul de absorbție a fondurilor europene în România și rezultatele acestuia, analizând totodată contextul economic național și sistemul instituțional românesc în care s-a desfășurat absorbția în perioada Ianuarie 2007 - Martie 2017 și am realizat o analiză comparativă între cele două modele studiate cu scopul de a extrage din modelul polonez elementele de bază ce au asigurat succesul Poloniei în utilizarea eficientă a banilor europeni și de a identifica nodurile gordiene ale sistemului românesc de absorbție. Mai departe s-a purces

la trasarea în linii mari a pașilor necesari de urmat de către România pentru atingerea unor rezultate similare cu cele ale Poloniei sau mai bine spus a drumului pe care România ar trebui să meargă fără abateri pentru a obține rezultate mai bune atât cantitativ cât și calitativ pe actuala perioadă de programare față de perioada precedentă. Pentru implicarea societății civile în trasarea strategiei de îmbunătățire a absorbției în România s-a recurs la utilizarea metodelor de cercetare consacrate amintite anterior precum chestionarul, interviul și petiția ca și modalități practice de cercetare. Rezultatele cercetării vor fi prezentate pe capitole, după cum urmează:

În capitolul 1 - *Modelul polonez de absorbție* - am conturat succinct modelul polonez de absorbție implementat în perioada 2007-2013. Primul pas în cadrul acestui demers a fost reprezentat de o caracterizare generală a Poloniei din punct de vedere istoric, social și economic, urmată de caracterizarea specificului polonez, prezentarea punctelor forte și a celor slabe, a oportunităților și amenințărilor dominante în această țară, precum și a poziției pe care Republica Poloneză o ocupă în UE și în lume. Al doilea pas a fost îndreptat spre analiza modelului polonez de absorbție din perspectiva datelor și cifrelor care au transformat Polonia în vârful de lance al Europei Centrale și de Est în domeniul absorbției fondurilor europene.

Republica Poloneză, cel mai mare stat central-european, a devenit stat membru al UE cu obligații și drepturi depline la data de 1 Mai 2004. În cadrul UE 25, Polonia s-a clasat, în momentul aderării, pe penultima poziție în clasamentul statelor membre dezvoltate ale UE, cu un PIB per capita de 11 678 euro la o medie europeană de 25 400 de euro, ultimul loc fiind ocupat de Letonia, cu un PIB per capita de 11 100 euro. Polonia a avut o atitudine europozitivă față de proiectul UE, considerând integrarea în această structură o șansă reală de producere a dezvoltării durabile în mod eficient și timp redus, ca urmare a oportunității unice a utilizării fondurilor de asistență ale bugetului comunitar pentru finanțarea cheltuielilor de dezvoltare.

Polonia s-a pregătit temeinic pentru aderarea la UE cu mult înainte ca aceasta să aibă loc. După căderea regimului comunist, Polonia a dus o politică de reîntoarcere la Europa Vestică, de care a fost izolată. Începând cu anii 1990 o serie de reforme au călăuzit tranziția Poloniei de la stigmatul comunismului la democrație, la o economie de piață funcțională, la stabilitate politică și în cele din urmă la îndeplinirea criteriilor de integrare. Dintre aceste reforme amintim reforma descentralizării (1989-1990), reforma divizării administrative și reforma regionalizării (1993-1999). Astfel, în prima perioadă de finanțare 2004-2006, Polonia a înregistrat o absorbție de 68% din suma totală de 12,8 miliarde alocată Poloniei, transpusă în peste 75 000 de proiecte.

Perioada de programare 2007-2013 a fost perioada în care Polonia a excelat la capitolul absorbției fondurilor europene, aceasta reușind să contracteze întreaga sumă alocată din bugetul comunitar în valoare de 67,3 miliarde de euro (reprezentând fondurile structurale și de coeziune) la care s-a mai adăugat finanțările pentru agricultură și pescuit și un supliment de 10% alocat de Comisia Europeană ca și premiu pentru rezultatul înregistrat de Polonia. O astfel de bonificație a mai fost acordată și Italiei, însă în comparație cu Polonia, Italia este una dintre statele fondatoare ale UE, având acces la fondurile europene încă din momentul în care acestea au fost create. În aceste condiții, nu este de mirare faptul că în perioada de programare 2007-2013 toți ochii au fost ațintiți asupra Poloniei. În statele membre cu economii emergente ca cea a Poloniei precum cele din valul de aderare 2004 și 2007, ecoul succesului polonez al absorbției fondurilor europene a fost și mai răsunător. Astfel, la sfârșitul exercițiului european 2007-2013, presa românească a abundat în articole care prezentau Polonia ca exemplu de bune practici pentru România în domeniul absorbției fondurilor europene. Chiar mai mult, experți români în afaceri europene și dezvoltare regională, precum Grațian Mihăilescu și nu numai, au promovat exemplul Poloniei drept model, încă din anul 2011, când sistemul polonez a înregistrat primele rezultate notabile.

În urma cercetării efectuate, bazată pe studierea publicațiilor în domeniu (cărți, articole științifice și în special Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015) a reieșit faptul că succesul polonez în absorbția fondurilor europene s-a datorat unui mănunchi de măsuri pe care statul polonez le-a luat în ultimele două decenii care se pot clasifica în măsuri luate înainte de aderarea la UE și măsuri luate după aderarea la UE. Debarasarea de balastul regimului comunist și construirea unui nou sistem instituțional pe principii democratice și europene, reformarea celor 49 de județe poloneze în 16 voievodate cu un parlament și un guvern propriu care se auto-guvernează pe baza principiului guvernantei multi-level și descentralizarea aparatului administrativ fac parte din prima categorie în timp ce susținerea financiară guvernamentală pentru proiectele contractate și elaborarea unor programe speciale pentru regiunile subdezvoltate precum Programul Operațional Dezvoltarea Estului Poloniei, fac parte din cea de-a doua categorie.

Aplicând Teoria Funcționalismului Structural asupra sistemului polonez de absorbție identificăm faptul că output-urile măsurilor enumerate anterior sunt parte integrantă ale sistemului și că acestea au contribuit la succesul polonez alături de celelalte componente descoperite precum: capitalul uman specializat în gestionarea fondurilor; voința comună; cele șase priorități specifice de dezvoltare; consultarea exemplurilor de bune practici din alte state;

stabilitatea politică și guvernarea eficientă a Ministerului Dezvoltării Regionale; măsurile de combatere a corupției și a deturnării de fonduri; măsurile de simplificare a hiperbirocrăției fondurilor; cultura antreprenorială; implicarea și consultarea societății civile în domenii corelate cu prioritățile de utilizare a fondurilor europene și finanțarea cu precădere a proiectelor inovative, eficiente și eficace, capabile să producă și să susțină o dezvoltare durabilă a Poloniei. De asemenea, conform teoriei, succesul modelului polonez de absorbție se datorează tocmai acestui cumul de componente benefice și a interacțiunii optime dintre acestea. Nu în ultimul rând, este necesar de precizat faptul că, pe lângă fondurile europene absorbite de Polonia în perioada 2004-2006, respectiv 2007-2013 și care au reprezentat, evident, o prioritate națională, poziția ocupată de Polonia atât pe scena UE cât și pe cea mondială se datorează și strategiei Poloniei privind valorificarea și utilizarea potențialului său endogen ca și factor de creștere economică, precum și a politicii de atragere a investițiilor străine directe, căreia Polonia îi acordă o importanță deosebită și în prezent.

Capitolul al doilea - *Modelul românesc de absorbție: model sau experiment?* - l-am dedicat cu precădere sistemului instituțional românesc de absorbție a fondurilor europene implementat în perioada 2007-2013 (2015). Primul demers în cadrul acestei inițiative a fost reprezentat de caracterizarea generală a României din punct de vedere istoric, social și economic urmată de caracterizarea specificului românesc, evidențierea punctelor forte și a celor slabe ale statului român, a oportunităților și a amenințărilor dominante, precum și a poziției pe care România o ocupă în UE și în lume. Al doilea demers s-a îndreptat spre analiza “modelului” românesc de absorbție din perspectiva datelor și cifrelor înregistrate de România în acest domeniu pe parcursul perioadei de programare 2007-2013 și 2013-2015 și în cadrul prelungirii oficiale a exercițiului financiar european, a cărui efect s-a extins până în Martie 2017. Dincolo de indicatorul financiar *per se*, în încercarea de a identifica cauzele absorbției deficitare înregistrate de România în prima sa perioadă de programare multi-anuală din poziția de stat membru, s-au analizat pașii concreți făcuți de România privind pregătirea cadrului propice absorbției, accentul căzând pe măsurile luate ante și post aderare, precum și pe documentul cadru al Planului Național de Dezvoltare al României 2007-2013 și a Strategiei Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, parte integrată a planului de dezvoltare.

România, cel de-al doilea stat central-european ca dimensiune, după Polonia, devenit membru al UE cu drepturi și obligații depline la 1 Ianuarie 2007, s-a încadrat, în momentul aderării pe ultimul loc în clasamentul statelor membre dezvoltate ale UE, având o poziție egală cu cea a Bulgariei. România a avut o atitudine europozitivă față de proiectul european, integrarea

reprezentând direcția firească de urmat pentru statul român post-comunist, care putea să-i ofere o șansă reală de dezvoltare și de recuperare a decalajelor economice față de statele puternice ale UE prin oportunitatea unică a utilizării fondurilor europene pentru finanțarea a 43% din totalul cheltuielilor prevăzute de România în documentele sale strategice privind dezvoltarea durabilă a țării.

Spre deosebire de Polonia, România nu s-a pregătit la fel de temeinic pentru accesarea propriu-zisă a fondurilor europene, gestiunea fondurilor fiind caracterizată mai mult de deprinderea din mers a regulilor jocurilor, o oarecare reticență la schimbările impuse de noua provocare a fondurilor europene, un sistem instituțional insuficient adaptat la cerințele riguroase impuse de managementul adecvat al acestor instrumente financiare la care s-a adăugat și un factor extern extrem de destabilizator pentru multe state și anume Criza financiară din 2007-2008. Acestea este poate unul dintre motivele pentru care în primii doi ani ai perioadei de programare 2007-2013 în România, absorbția fondurilor europene a fost de 0,00% (2007-2008). Cu mari eforturi și cu o mare desfășurare de forțe, România a încheiat perioada de programare inițială (2013), cu un grad de absorbție de 34,47%, aflându-se în mod constant sub nivelul mediei europene de absorbție. În perioada de prelungire n+2 a exercițiului financiar 2007-2013, România a recuperat din handicap, și a reușit astfel să înregistreze o absorbție de 74,30% la sfârșitul anului 2015 și de 80,16% la sfârșitul anului 2016, rată care a depășit pentru prima dată nivelul mediei europene de absorbție (76%), însă rata de rambursare efectivă a sumelor contractate din fondurile structurale și de coeziune s-a situat sub nivelul contractat, la valoare de 77,54% din 80,16% (17 Martie 2017).

Pentru ca drumul României spre o absorbție eficientă să fie pavat cu succes, autoritățile de management responsabile de aprobarea proiectelor finanțate din fondurile bugetului comunitar trebuie să acorde o atenție deosebită proiectelor depuse și să selecteze dintre acestea, cu prioritate, proiectele inovative, care soluționează problemele endemice de dezvoltare ale României în domeniile stipulate în cadrul Strategiei Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, printre care se numără proiecte care să susțină racordarea la apă și canalizare a zonelor rurale, îmbunătățirea infrastructurii de transport rutier, a infrastructurii sanitare și educaționale în mediul rural și urban, a proiectelor care creează locuri de muncă sustenabile și a proiectelor care au ca obiect dezvoltarea de tehnologii moderne (de tipul high-tech, competitive pe piața europeană și internațională). Prin urmare, un deziderat ar fi ca proiecte de succes precum proiectele de dezvoltare implementate în comuna Ciugud, proiectul turistic al Salinei Turda și proiectele educaționale și profesionale implementate în cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-

Napoca ar trebui să primeze în România în detrimentul proiectelor fără valoare adăugată prezentate în acest capitol.

Pe baza datelor colectate, și prin comparație cu sistemul polonez de absorbție, am putea afirma că sistemul de absorbție românesc nu a reprezentat un model de absorbție ci a fost mai degrabă un experiment și o perioadă de acomodare pentru România cu provocarea pe care aceste fonduri au lansat-o la nivel național. Cu toate acestea, și în ciuda suspiciunilor că în ultimii ani Bucureștiul a adoptat “politica absorbției cu orice preț”, absorbția fondurilor nu a reprezentat pentru România un insucces total ci mai degrabă un succes parțial, care va putea fi îmbunătățit prin experiența acumulată, soluționarea problemelor identificate și prin urmarea exemplului de bune practici al Poloniei. Dacă ar fi să transpunem sistemul românesc de accesare și absorbție în coordonatele Teoriei Funcționalismului Structural și am face o paralelă cu structura sistemului polonez de absorbție am putea trage o primă concluzie privind cele două sisteme și anume faptul că exact acele componente care au asigurat succesul sistemului polonez au fost cele deficitare sau absente din cadrul componentelor esențiale ale sistemului românesc. Astfel succesul modelului polonez de absorbție s-a bazat pe existența unui cumul de factori favorabili precum: o reformă eficientă a regionalizării, un capital uman înalt calificat, o voință comună de auto-depășire întâlnită la toate nivelurile, respectarea *ad literam* a priorităților de dezvoltare stipulate în Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 și utilizarea fondurilor în primul rând în această direcție, urmarea exemplurilor de bune practici în domeniul absorbției ale statelor membre vest-europene, atingerea stabilității politice care a permis desfășurarea unei guvernări eficiente a statului polonez din toate punctele de vedere, purtarea unei lupte neîntrerupte împotriva corupției și deturnării de fonduri, simplificarea hiperbirației accesării fondurilor, promovarea culturii antreprenoriale, consultarea societății civile privind prioritățile de dezvoltare cu ajutorul sprijinului financiar comunitar, sprijinirea guvernamentală a proiectelor contractate în situații critice (precum cea a Crizei Financiare 2007-2008), elaborarea de programe specifice pentru regiunile subdezvoltate, finanțarea doar a proiectelor europene ce produc valoare adăugată în economia poloneză pe termen lung. La polul opus, insuccesul sistemului românesc de absorbție a rezidat în eșecul reformei regionalizării din anul 2013, într-un capital uman deficitar și remunerat necorespunzător, în lipsa unei voințe comune de schimbare și auto-depășire a propriei condiții istorice moștenită din perioada comunismului, într-o realizare parțială a priorităților de dezvoltare durabilă trasate de însuși Guvernul României în Planul Național de Dezvoltare 2007-2013, într-o explorare insuficientă a exemplului de bune practici reprezentat de Polonia și de alte state central și est europene, într-

o stabilitate politică și o guvernare inconstante și șubrede, într-o simplificare a hiperburocrației fondurilor europene realizată doar cu jumătate de măsură, într-o cultură antreprenorială slab dezvoltată, în lipsa consultării societății privind aspecte esențiale ale legislației fondurilor europene, în lipsa de sprijin guvernamental al proiectelor contractate în perioade economice dificile, în lipsa elaborării unor programe speciale pentru regiunile subdezvoltate și finanțarea de proiecte ineficiente și ineficace care nu au returnat valoare adăugată în economia românească.

În capitolul al treilea - *Modelul polonez versus modelul românesc* - atenția a fost concentrată asupra efectuării unei analize comparative a celor două sisteme de absorbție studiate, cel polonez și cel românesc din punct de vedere al atingerii, sau nu, a indicatorilor de performanță stabiliți în strategiile naționale de dezvoltare ale celor două state, (mai specific, indicatorii de îndeplinire a celor șase priorități asumate de statul polonez și de cel român), indicatori susținuți financiar, în mare parte, de fondurile europene distribuite fiecărui stat de la bugetul comunitar al UE pe perioada de programare 2007-2013 și în perioada de prelungire a acesteia. Analiza a evidențiat diferențele dintre cele două state privind abordarea finanțărilor nerambursabile, permițând extragerea unor explicații pertinente pentru succesul Poloniei în domeniul absorbției fondurilor europene. A doua parte a capitolului a fost dedicată prezentării unora dintre cei mai importanți factori care au îngreunat procesul de absorbție a fondurilor europene în România, denumiți generic “nodurile gordiene ale sistemului românesc de absorbție”. Ultima parte a capitolului a fost dedicată identificării percepției societății românești asupra ratei de absorbție înregistrată de România, eficienței utilizării fondurilor contractate, principalelor probleme ale sistemului românesc de absorbție, viziunea societății civile asupra regionalizării (un subiect controversat în România), nivelul acesteia de pro-activitate și de atitudine civică în aspectele privind accesarea fondurilor europene, în acest demers recurgându-se la sondajul de opinie și interviul structurat ca și instrumente de cercetare de bază. Astfel, concluziile acestui capitol reliefează faptul că Polonia și România, două dintre cele mai mari state ale Europei Centrale și de Est, deși au împărtășit o istorie asemănătoare, au avut traiectorii diferite privind dezvoltarea economică din ultima decadă. În comparație cu România, Polonia și-a creat din timp un cadru propice care a permis mai apoi dezvoltarea unui sistem de absorbție eficient al fondurilor europene primite de la UE.

Faptul că sistemul polonez reprezintă un exemplu în absorbția fondurilor europene nu mai este un secret pentru nimeni, însă ce este de remarcat la acest sistem este tocmai faptul că Polonia nu numai că a accesat în totalitate fondurile primite în cadrul Politicii de Coeziune ci și faptul

că acestea au fost utilizate cu maximă responsabilitate de către beneficiari astfel încât statul polonez a reușit să-și atinge în totalitate indicatorii de dezvoltare stipulați în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare 2007-2015 (ba chiar pe unii i-a și depășit), înregistrând performanțe notabile în domeniul susținerii dezvoltării zonelor rurale prin îmbunătățirea condițiilor de viață a locuitorilor mediului rural, în domeniul reducerii disparităților inter și intra-regionale prin susținerea dezvoltării regiunilor paupere din Est-ul Poloniei, în domeniul infrastructurii (mai ales a celei de transport, prin construirea a mii de kilometri de autostrăzi), în domeniul energiei regenerabile și a tehnologiei high-tech, prin susținerea financiară a proiectelor europene inovative. La polul opus, am putea spune totuși că România nu a înregistrat o rată de absorbție chiar atât de mică. În detrimentul faptului că aceasta ocupă ultima poziție în clasamentul absorbției, rata de absorbție de 77,54% în domeniul fondurilor structurale și de coeziune și de 90,44% din totalul fondurilor europene, alcătuite din fondurile structurale și fondurile de investiții directe ale UE nu este una neglijabilă. România însă nu a reușit să îndeplinească și indicatorii de performanță ai utilizării eficiente a fondurilor, la acest capitol fiind cu adevărat deficitară. Drept dovadă în acest sens stă faptul că România nu a reușit să își atingă indicatorii stipulați în cadrul celor șase priorități majore de dezvoltare ale României din cadrul PND 2007-2013, cel mai cunoscut exemplu în acest sens fiind indicatorul privind infrastructura de transport, prin care România și-a propus la începutul perioadei de programare multi-anuală 2007-2013 să crească numărul de kilometri de autostrăzi de la 211 la 1263, obiectiv ce nu a fost atins nici până în prezent. Prin urmare, ce a avut Polonia și i-a lipsit României și care a fost secretul succesului polonez a fost întrebarea cheie a acestui capitol. Din capitolele anterioare am descoperit că un sistem de absorbție funcționează la fel ca și orice alt mecanism compus din mai multe piese și că succesul acestuia depinde de buna funcționare a tuturor componentelor, indiferent dacă unele pot fi considerate mai importante decât celelalte. În momentul în care unele componente nu mai funcționează corespunzător sau dimpotrivă, lipsesc, eficiența mecanismului scade. Această analogie se potrivește mânășă unui sistem de absorbție care este într-adevăr unul extrem de complex, de tipul pânzei de păianjen (în rețea) care interacționează nu doar cu componentele sale endogene, buna funcționare a acestuia fiind dictată și de corelația dintre sistem și factorii exogeni sistemului, de pildă mediul politic și mediul economic în care acesta operează. Așadar, secretul succesului modelului polonez de absorbție se datorează în primul rând factorilor exogeni ai sistemului: voința comună de schimbare a societății și a clasei politice transpuse în stabilite politică și guvernare eficientă și prin reprezentanți de seamă ai politicii poloneze care au ocupat posturi cheie atât la Varșovia cât și la Bruxelles așa cum a observat și analistul român Grațian Mihăilescu în timpul derulării

cercetărilor sale în Polonia. Iar celelalte componente endogene ale sistemului ne sunt cunoscute deja: regionalizarea, capital uman bine instruit, simplificarea birocrăției excesive, selectarea cu prioritate a proiectelor inovative, programele speciale pentru regiunile subdezvoltate, plata în avans a deconturilor pentru firme și instituții din bugetul satutului, cheltuirea a 35% din fondurile primite pe proiecte mari de infrastructură, luarea de măsuri suplimentare împotriva corupției, promovarea culturii antreprenoriale și a specificului polonez. În cazul României, se poate observa că ceea ce a propulsat Polonia pe scara dezvoltării, sunt exact nodurile gordiene care au îngreunat traseul României spre dezvoltare, noduri pe care Polonia le-a înlăturat cu măiestrie încă din anii 1990. Printre acestea, cele mai reprezentative 13 noduri gordiene ale României, pe care aceasta trebuie să le desfacă pentru a obține rezultate mai bune în perioada actuală de finanțare sunt, în ordine ierarhică, așa cum au reieși acestea din sondajul de opinie efectuat în cadrul acestei cercetări: Nivel înalt de corupție, nepotism și deturnare de fonduri; Instabilitate instituțională. Schimbări dese din funcție. Finanțarea de proiecte ineficiente; Reforma regionalizării eficiente: eșuată; Nivel ridicat de hiperbirocrăție; Stabilitate politică și guvernare șubreziată; Guvernarea multi-level slab reprezentată; Capital uman insuficient instruit; Firme de consultanță din mediul privat slab pregătite dar costisitoare; Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate: inexistente; Nivel scăzut de cultură antreprenorială și acces limitat la credite; Guvernarea ineficientă a fondurilor prin atribuirea guvernării lor mai multor ministere; Sprijin guvernamental în perioada Crizei Financiare 2007-2008: inexistent și Exemple de bune practici insuficient explorate (Polonia). De asemenea din cadrul sondajului efectuat reiese faptul că 47% dintre respondenți consideră nesatisfăcător rezultatul obținut de România pe perioada de programare recent încheiată, în comparație cu doar 13% care consideră acest rezultat ca fiind foarte bun. Iar în ceea ce privește calitatea proiectelor finanțate, 65% dintre aceștia au declarat că au cunoștințe privind implementarea de proiecte ineficiente sau slab calitative finanțate în perioada de boom al absorbției fondurilor europene în România (2014-2016), în comparație cu 15% dintre respondenți care consideră că probabil au fost finanțate și proiecte care nu și-au atins scopul, însă acestea sunt puține și nereprezentative în economia totală a absorbției. În ceea ce privește regionalizarea ca o posibilă soluție a eficientizării absorbției, 69% dintre respondenți consideră că succesul modelului polonez se datorează în mare parte și reformei regionalizării instituită în Polonia la finele anului 1999 și 82% ar fi dispuși să semneze o petiție prin care să se solicite reînceperea negocierilor privind implementarea unei reforme a regionalizării în România, pe baza modelului polonez, care va avea loc cel mai probabil în anul 2027, acesta fiind răspunsul a 45% dintre respondenți, 15% mizând pe anul 2020, 18% considerând că procesul regionalizării va avea loc în România după

anul 2027 iar 22% dintre respondenți considerând că în România nu va putea fi implementată o regionalizare la standarde europene (bazată pe descentalizare, guvernare multi-level și transparență) în acest secol sau poate niciodată (cu toate că majoritatea dintre ei ar susține o astfel de inițiativă și ar semna o astfel de petiție cetățenească). Din interviurile obținute din partea clasei politice și a mediului de afaceri rezultă de asemenea o nemulțumire exprimată a acestor reprezentanți privind rezultatul României în domeniul absorbției fondurilor europene. Printre problemele semnalate de aceștia se numără hiperburocrația, schimbarea regulilor jocului în timpul jocului și lipsa cash-flow-ului, considerând vitală soluționarea acestor probleme în fluidizarea procesului de absorbție. În ceea ce privește regionalizarea, reprezentanții clasei politice au manifestat o oarecare reticență, nu față de conceptul în sine și de utilitatea acestuia ci față de faptul că implementarea regionalizării în acest moment ar fi inoportună datorită climatului politic nefavorabil al României. Prin urmare, în cadrul acestui capitol, s-a ajuns la concluzia că sistemul instituțional românesc și cel al absorbției fondurilor europene sunt neperformante iar pentru obținerea unor rezultate satisfăcătoare în domeniul absorbției pe viitor sunt necesare operarea unor modificări esențiale în cadrul sistemului românesc de absorbție. Drumul României spre o absorbție mai eficientă și modalitățile de transformare a miracolului polonez în miracolul românesc a reprezentat subiectul de cercetare al celui de-al patrulea capitol al lucrării de față.

Cel de-al patrulea capitol - *Reconsiderarea sistemului românesc de absorbție: voință, reformă și iar... reformă* - și totodată capitolul final al lucrării întreprinse a fost dedicat în întregime descoperirii de soluții concrete și pertinente pentru reconsiderarea sistemului românesc de absorbție, astfel ca acesta să devină cu adevărat eficient și eficace. Pe baza datelor colectate s-au emis ipoteze verificabile care să permită replicarea succesului modelului polonez de absorbție în România. Astfel s-a operat asupra nodurilor gordiene aparent insurmontabile ale sistemului românesc care au afectat, într-un efect de *spill-over* și perioada de programare financiară multi-anuală curentă. În cadrul acestui capitol s-a operat asupra ajustării sistemului românesc de absorbție pe baza modelului polonez și s-a încercat aplicarea uneia dintre soluțiile identificate, cea a regionalizării, prin intermediul tehnicii experimentului.

În această secțiune atenția a fost îndreptată spre identificarea condițiilor necesare și suficiente ce ar trebui îndeplinite de către statul român pentru crearea premiselor optime care să permită implementarea modelului polonez de absorbție în România pe de-o parte și ajustarea măsurilor întreprinse de Polonia la realitățile socio-economice, instituționale și politice existente *de facto* în țara noastră, pe de altă parte, astfel încât să putem să conchidem asupra viabilității reformelor

proapse în această secțiune ce vizează eradicarea finanțării proiectelor “de fațadă” în cadrul perioadei de programare 2014-2020.

Soluțiile propuse în acest capitol s-au bazat pe exemplul de bune practici al Poloniei și pe experiența României din perioada de programare precedentă, fiind luate în considerare rezultatele obținute în urma derulării sondajului de opinie și a interviurilor, ținându-se deopotrivă seama de celelalte studii efectuate în domeniu, de cercetările consacrate ale experților români și a celor polonezi, de studiile oficiale și recomandările instituțiilor europene, cu precădere ale Comisiei Europene, ale oficialilor europeni și a experienței proprii a autorului în acest domeniu. Concluzionăm astfel că sistemul românesc de absorbție trebuie reformat și că în acest sens sistemul polonez de absorbție ar putea să reprezinte un model viabil de urmat pentru România. Cu pași mici, am ajuns în sfârșit în miezul problemei pentru care această cercetare a fost întreprinsă *ab initio* iar întrebările la care s-a căutat un răspuns în această secțiune au fost: “Modelul polonez s-ar putea aplica și în România de astăzi, așa cum este ea?”, “Sunt necesare ajustări pentru ca modelul polonez să fie implementat cu succes?”, “Este posibil ca implemetarea reformelor poloneze în România să genereze aceleași rezultate ca și în cazul Poloniei?”. Ținând cont de ipoteza de cercetare, am ajuns la concluzia că răspunsurile la aceste întrebări sunt afirmative prin excelență. Realizarea transferului de know-how și a rezultatelor aferente sistemului polonez în cel românesc ar fi posibilă dacă în România s-ar contura o nouă strategie de absorbție a fondurilor europene care să impună aplicarea următoarelor reforme ce vizează revitalizarea atât a sistemului instituțional românesc cât și a celui al absorbției fondurilor europene. Măsurile propuse în acest scop sunt următoarele: (1) garantarea stabilității politice și a guvernării eficiente, (2) inițierea procesului de divizare administrativă (după modelul polonez), (3) inițierea procesului de descentralizare (după modelul polonez), (4) inițierea reformei regionalizării (după modelul polonez), (5) simplificarea hiperbirocrăției sistemului fondurilor europene, (6) remunerarea corectă a personalului implicat în sistem, (7) demararea de programe specifice pentru regiunile subdezvoltate, (8) facilitarea creditării beneficiarilor fondurilor europene, (9) sprijin financiar guvernamental pentru rambursări întârziate, (10) combaterea corupției la toate nivelurile, (11) promovarea culturii antreprenoriale, (12) consultarea societății civile, (13) implicarea societății civile și sprijinirea inițiativelor cetățenești în vederea eficientizării sistemului românesc de absorbție.

Cele prezentate anterior reprezintă o parte din soluțiile care, cel puțin în teorie ar putea îmbunătăți modalitatea de absorbție a fondurilor europene în România. Majoritatea dintre aceste măsuri reformatoare au fost aplicate în ultimele două decenii de către Polonia, unde au au

funcționat cu succes. Progresul înregistrat de Polonia în domeniul dezvoltării economice și a accesării fondurilor europene semnifică poate cel mai important garant al faptului că replicarea acestui model în România ar putea aduce cu sine rezultate asemănătoare cu cele înregistrate în spațiul polonez, datorită similitudinilor deja arhicunoscute dintre cele două state, în cazul în care implementarea acestora ar fi luată în considerare de către autoritățile române. În ceea ce privește eficiența măsurilor propuse, aceasta ar putea fi evaluată doar în contextul aplicării lor reale în sistemul instituțional românesc, pentru care se militează și în această cercetare, aceasta fiind singura oportunitate de a demonstra veridicitatea celor expuse. Până atunci ne mulțumim cu faptul că reformele propuse au fost testate în prealabil de către statul polonez care a făcut din acestea un exemplu de bune practici pentru statele care doresc să le testeze și să le adopte la rândul lor.

În condițiile în care din partea statului român nu s-a sesizat nicio dorință temeinică de a acorda mai multă importanță oportunității pe care aplicarea modelului polonez ar putea să o ofere României și ținând cont de faptul că atunci când s-a încercat preluarea modelului polonez de regionalizare acest demers s-a soldat cu un eșec răsunător, singura pârghie rămasă la dispoziție în încercarea de implementare a acestei inițiative a fost bineînțeles implicarea societății civile prin crearea unei Petiții a Regionalizării. Petiția Regionalizării a reprezentat un demers public de strângere de semnături prin care s-a solicitat redeschiderea negocierilor privind regionalizarea în România având ca și exemplu de bune practici modelul polonez de regionalizare bazat pe crearea unor regiuni autonome auto-governate ce au jurisprudență asupra utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării regionale fără intervenția directă a Varșoviei. Lansată în data de 9 Aprilie 2017, petiția a reușit să strângă un număr de 103 de semnături, experimentul fiind derulat în continuare până la obținerea semnării acesteia de către 5% din populația cu drept de vot a României.

Ținând cont de realitatea actuală prezentată de către Comisia Europeană, care ne indică o absorbție efectivă de 0,5% și o absorbție contractată de 11,4% pe perioada curentă de finanțare care se ridică la suma totală de 36 447 518 905 miliarde euro, România cheltuind din banii europeni până la data de 16 Iunie 2017 suma de 166 643 371 euro și contractând în total suma de 4 154 125 475 euro, comparativ cu Polonia care a reușit să cheltuiască până la data menționată anterior 4,1% din fonduri și să contracteze un procent de 22% din suma totală de 104 899 024 556 euro, ceea ce relevă faptul că Polonia a cheltuit deja 4 314 359 724 euro și a contractat peste 23 de miliarde de euro, expectanțele lucrării de față sunt îndreptate către dorința de a se alinia la lărgirea orizonturilor studiilor dedicate paradigmei absorbției fondurilor

europene existentă în literatura de specialitate și de a contribui prin soluții concrete la îmbunătățirea gradului de absorbție în România în acești ultimi 3 ani ai perioadei de programare financiară multi-anuală 2014-2020.

Implementarea reformelor propuse poate reprezenta o șansă reală de dezvoltare durabilă a României și de evitare a repetării erorilor făcute pe parcursul perioadei de programare precedente. De asemenea anul 2017 reprezintă un an crucial pentru România în domeniul absorbției fondurilor europene, deoarece dacă România nu va reuși să se redreseze, sumele alocate României în perioada 2020-2027 riscă să fie diminuate semnificativ, ca urmare a incapacității României de a le absorbi.

Cu toate că România se află departe de miracolul polonez, o ultimă expectanță a lucrării este aceea de a inocula în mentalitatea colectivă importanța pe care fondurile europene o au pentru dezvoltarea României, precum și importanța pe care fiecare dintre noi o avem în trasarea drumului României către o absorbție eficientă a fondurilor europene.

Lucrarea „Drumul României spre o absorbție eficientă a fondurilor europene. Despre transformarea miracolului polonez în miracolul românesc. Analiză comparativă” reprezintă proprietatea intelectuală a Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, cu toate drepturile ce derogă din acest statut și se adresează studenților, viitorilor studenți și absolvenților Facultății de Studii Europene și tuturor celor interesați de dinamica și tendințele absorbției fondurilor europene în România. Se adresează astfel, în egală măsură, mediului academic, politic, non-guvernamental, jurnalistic, de afaceri și nu în ultimul rând, întregii societăți românești.

